

خوانش جنسیتی شهروندی

ژاله شادی طلب*

چکیده

آنچه در روند پیشرفت تاریخی حقوق شهروندی، به استناد منابع موجود، به چشم می‌خورد تحول حقوق شهروندی مردان است و زنان در نظر و عمل نادیده انگاشته شده‌اند. در اواخر قرن بیستم، که بحث شهروندی مجدداً به عنوان یک موضوع سیاسی و اجتماعی مورد توجه و پژوهش قرار گرفت، بسیاری از نظریه‌پردازان مرد این حوزه به سادگی از مسئله طرد زنان از شهروندی در این سابقه تاریخی گذشتند. اما غیبت شگفت‌آور جنسیت در نظریه‌های شهروندی، نظریه‌پردازان زنانه‌نگر را به واکاوی ماهیت شهروندی واداشته تا روشن شود چگونه نیمی از جمعیت جهان و کشورها در نظریات مورد غفلت قرار گرفته‌اند. به نظر برخی از نظریه‌پردازان زنانه‌نگر، زنان در بهترین شکل «دیگرانی» هستند که حتی در جوامع مدعی دموکراسی شهروندان درجه دو محسوب می‌شوند. نه تنها زنان فاقد حقوق کامل شهروندی هستند، بلکه مفهوم‌سازی شهروندی نیز بر پایه ویژگی‌ها، هویت و رفتار مردانی صورت گرفته است که عضو کامل هر اجتماع به شمار می‌آیند.

هدف این مقاله نقد شهروندی از نگاه جنسیتی، گزارش دلایل و چگونگی محرومیت زنان از حقوق شهروندی و طرح آخرین رویکردهای مطرح شده برای رفع این نقیصه است. چالش‌های شهروندی از دیدگاه جنسیتی در پنج زمینه طرد از شهروندی براساس جنسیت، وعده عام‌گرایی و برابری، ماهیت جنسیتی حقوق و وظایف شهروندی، تقسیم عرصه‌های شهروندی به خصوصی و عمومی، و دشواری مشارکت فعال زنان مطرح می‌شود. در نتیجه نقد رویکردهای «شهروندی خنثی» با تأکید بر یکسان بودن مردان و زنان و «شهروندی تفاوت‌گرا» با تمرکز بر تفاوت‌های زنان و مردان، رویکرد سومی طرح گردیده تا توان‌افزایی زنان برای مشارکت برابر در عرصه عمومی را با ارزش‌گذاری مسئولیت‌های زنان در عرصه خصوصی و ضرورت ایفای وظایف شهروندی مراقبت‌کننده توسط مردان تلفیق کند.

کلیدواژه‌ها

جنسیت، حقوق شهروندی، مشارکت، عرصه خصوصی، عرصه عمومی

Reading citizenship with gender lens

Jaleh Shaditalab

Abstract

The process of historical development of citizenship has been the evolution of rights of men and women which have been neglected theoretically and practically. By the end of 20th century, when citizenship was reconsidered as a political and social issue, many of male theorists simply ignored women's exclusion of citizenship in the historical background. However, absence of gender in theories of citizenship has compelled feminist theorists to explore the nature of citizenship and clarify how half of the world's population have been neglected. According to feminist theorists; women are "others" at best. Even in societies claiming democracy, they are second-class citizens. Since citizenship is conceptualized based on male population's characteristics, identity and behavior - as full member of the community- women lack the full rights of citizenship

This article aims at reading citizenship from a gender perspective. Reports on how women are

deprived from citizenship rights and approaches to inclusion of women in citizenship debate. Challenges are presented in five areas; exclusion from citizenship based on gender, the promise of universality and equality, the gender nature of rights and duties, the division of citizenship arena into private and public, and difficulties of women's active participation. Critiques of "gender neutral approach" emphasizing equality of men and women and "differentiated citizenship" with a focus on differences between women and men, have resulted in a third approach which incorporates women's empowerment for equal participation in public arena, values women's responsibilities in the family and the men's duty to perform as a caring citizen.

Keywords: Gender, Citizenship Rights, Participation, Private Sphere, Public Arena

